



VESTRE LANDSRET DOM

afsagt den 29. januar 2021

Sag BS-44722/2018-VLR
(7. afdeling)

Vejdirektoratet
(advokat Sarah Jano og advokat Stig Grønbæk Jensen)

mod

Vestforsyning A/S
(advokat Lasse Møller)

og

Sag BS-30445/2019-VLR
(7. afdeling)

Vejdirektoratet
(advokat Sarah Jano og advokat Stig Grønbæk Jensen)

mod

Vestforsyning Spildevand A/S
(advokat Lasse Møller)

og

Vestforsyning Vand A/S
(advokat Lasse Møller)

og

Vestforsyning Varme A/S
(advokat Lasse Møller)

Landsdommerne Jens Hartig Danielsen, Eva Staal og Lasse K. Svensson (kst.) har deltaget i sagernes afgørelse.

Sagen BS-44722/2018 er anlagt ved Retten i Horsens den 14. februar 2018. Ved kendelse af 16. november 2018 er sagen henvist til behandling ved landsretten efter retsplejelovens § 226, stk. 1.

BS-30445/2019 er anlagt ved ad citationstævning af 4. juli 2019 ved Retten i Horsens, og denne sag blev dagen efter af byretten også henvist til behandling ved landsretten, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1.

Sagen BS-44722/2018-VLR har været behandlet af Statsekspropriationskommissionen for Jylland, der afsagde kendelse den 23. november 2016, og af Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland, der den 30. august 2017 sendte sin kendelse til parterne.

Påstande

Sagsøgeren, Vejdirektoratet, har i BS-44722/2018-VLR nedlagt følgende påstand:

Sagsøgte, Vestforsyning A/S, skal anerkende, at Vestforsyning A/S skal afholde udgifterne forbundet med gennemførelsen af ledningsarbejder i forhold til ledningerne benævnt item nr. VF23, VF24, VF25, VF26, VF41, VF48 og VF53 i aftale om den tekniske løsning af november 2014 indgået mellem Vestforsyning A/S og Vejdirektoratet i forbindelse med Vejdirektoratets etablering af Holstebro-motorvejen.

Vejdirektoratet har i BS-30445/2019 over for de ad citerede, Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S, nedlagt følgende sideordnede påstande:

1. Vestforsyning Spildevand A/S skal anerkende, at Vestforsyning Spildevand A/S skal afholde udgifterne forbundet med gennemførelsen af ledningsarbejder i forhold til ledningerne benævnt item nr. VF24 og VF25 i aftale om den tekniske løsning af november 2014 indgået mellem Vestforsyning A/S og Vejdirektoratet i forbindelse med Vejdirektoratets etablering af Holstebro-motorvejen, hvis Vestforsyning A/S i Vestre Landsrets sag BS-44722/2018-VLR måtte blive frifundet som følge af, at Vestforsyning A/S ikke er rette sagsøgte.

2. Vestforsyning Vand A/S skal anerkende, at Vestforsyning Vand A/S skal afholde udgifterne forbundet med gennemførelsen af ledningsarbejder i forhold til ledningerne benævnt item nr. VF26, VF41, VF48 og VF53 i aftale om den tekniske løsning af november 2014 indgået mellem Vestforsyning A/S og Vejdirektoratet i forbindelse med Vejdirektoratets etablering af Holstebromotorvejen, hvis Vestforsyning A/S i Vestre Landsrets sag BS-44722/2018-VLR måtte blive frifundet som følge af, at Vestforsyning A/S ikke er rette sagsøgte.

3. Vestforsyning Varme A/S skal anerkende, at Vestforsyning Varme A/S skal afholde udgifterne forbundet med gennemførelsen af ledningsarbejder i forhold til ledningen benævnt item nr. VF23 i aftale om den tekniske løsning af november 2014 indgået mellem Vestforsyning A/S og Vejdirektoratet i forbindelse med Vejdirektoratets etablering af Holstebromotorvejen, hvis Vestforsyning A/S i Vestre Landsrets sag BS-44722/2018-VLR måtte blive frifundet som følge af, at Vestforsyning A/S ikke er rette sagsøgte.

Sagsøgte, Vestforsyning A/S, og de adciterede, Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning vand A/S og Vestforsyning Varme A/S, har påstået frifindelse.

Sagerne har været behandlet sammen med sagerne BS-44723/2018-VLR og BS-44725/2018-VLR.

Sagsfremstilling

Ved lov nr. 1608 af 26. december 2013 blev lov om anlæg af Holstebromotorvejen vedtaget. Holstebromotorvejen er en 39 km lang motorvej mellem Holstebro og Herning.

Den 19. marts 2013 henvendte Vejdirektoratet sig i sin egenskab af graveaktør til Ledningsejerregisteret, LER, med en graveforespørgsel om ledningsejere i motorvejsområdet og fik bl.a. oplyst, at Vestforsyning A/S var ledningsejer.

Vestforsyning A/S er holdingselskab for de i juni 2002 stiftede selskaber, Vestforsyning Varme A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Spildevand A/S.

De enkelte forsyningselskaber blev stiftet ved apportindskud af de af Holstebro Kommune drevne virksomheder med tilhørende aktiver og passiver pr. 1. januar 2002.

I forbindelse med etableringen af motorvejen var det nødvendigt at gennemføre ledningsarbejder i forhold til blandt andet de i sagen omhandlede 7 ledninger, VF23, VF24, VF25, VF26, VF41, VF48 og VF53, og arbejdet i forbindelse med disse kostede samlet 2.181.105 kr.

VF23 er en fjernvarmetransmissionsledning, VF24 er en regnvandsledning, VF25 er en spildevandsledning og VF26 er en vandledning. Disse ledninger er omfattet af en deklaration tinglyst den 26. august 1993. For ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26 var der ved etableringen sammenfald mellem grundejer og ledningsejer.

VF41 er en vandledning og VF48 er en spildevandsledning, og disse ledninger er omfattet af enslydende deklarationer tinglyst henholdsvis den 20. juni 1979 og den 20. december 1989.

VF53 er en vandledning, og ledningen er omfattet af deklarationer tinglyst den 24. september 1979, den 2. marts 1984 og den 30. oktober 2000. Deklarationerne tinglyst i 1979 og 1984 er enslydende med deklarationerne vedrørende VF41 og VF48.

Alle deklarationer er stiftet på privatretligt grundlag.

Vejdirektoratet og Vestforsyning A/S var enige om, hvilke tekniske løsninger, der skulle udføres på de enkelte ledninger som følge af motorvejsprojektets gennemførelse, og der blev indgået aftaler herom i november 2014 for så vidt angik strækningen mellem Holstebro og Aulum. Parterne var uenige om, hvem der skulle betale for ledningsarbejderne, og parterne indgik i september 2016 en refusionsaftale.

Ved deklarationen tinglyst den 26. august 1993 på bl.a. matr. nr. 7 a Måbjerg, Holstebro Jorder, der er blevet berørt af motorvejsprojektet, udlagde Holstebro Kommune et "ledningsareal og kabelbælte" på areal tilhørende kommunen til fremtidig etablering og opretholdelse af "ledninger og kabler med tilhørende installationer". Efter deklarationen, var det "Holstebro Kommunale Forsyningssektor (Brugsvand og Fjernvarme), Holstebro Kommunale Miljøvirksomheder (Regn og Spildevand), Nordvestjysk Elforsyning (El), Naturgas Midt/Nord (Gas), Jydsk Telefon A/S (Telefon og Kabel TV) og Vestkraft I/S (Stærkstrøm)", der fik ret til etablering af anlæg. Det fremgår endvidere af deklarationen, at anlæg i ledningsarealet og kabelbæltet til enhver tid skal henligge uforstyrret, og at personale fra de i deklarationen nævnte forsyningsselskaber til enhver tid har "ret til fri og uhindret adgang til i tjenstligt anliggende at foretage eftersyns- og fornyelses- samt vedligeholdelsesarbejder".

Det fremgår af tinglysningsrids til deklarationen – udarbejdet af landinspektør Henning Kjeldbjerg – at ledningsarealet har en bredde på 16,00 m.

Forsyningsselskaberne fik efter deklarationen følgende rettighed:

”Der må til enhver tid uden vederlag foretages opgravning for reparation og/eller fornyelse af de i ledningsarealet værende ledninger og kabler, ligesom der til enhver tid uden vederlag må etableres nye ledninger og kabler i ledningsarealet.”

Endvidere fremgår det af deklARATIONEN, at ledningsarealet på bl.a. matr. nr. 7 a:

”...må udnyttes som græsareal eller til dyrkning af afgrøder, herunder behandling med normale markredskaber.

På ledningsarealet må intet iværksættes, der kan være til hinder for ledningernes og kablernes beståen, herunder opførelse af bygninger og de dermed forbundne jordarbejder, dræning, grubning, beplantning med træer med dybtgående rødder, opgravning, udgravning og opfyldning.”

Deklarationen, der omfatter VF41 og VF 48, er aftaler mellem Holstebro Kommune og de lodsejere på hvis ejendomme, deklARATIONEN er tinglyst.

Deklarationen giver kommunen ret til at have ledningerne ”liggende i jorden i tracé”, og det fremgår, at kommunen eller andet vedkommende personel ”skal i tjenstligt anliggende have fri og uhindret adgang til vandledningen med værktøj og materiel.”

Om arealejernes anvendelse af deres ejendom fremgår:

”Uden forudgående anmeldelse til Holstebro Kommune må omhandlede arealer udnyttes til dyrkning af afgrøder, herunder behandling med normale markredskaber. Ved andre arbejder i nærheden af vandledningen, f.eks. dræning, plantning, opførelse af bygninger og de dermed forbundne jordarbejder, hvorved der kan være fare for beskadigelse af vandledningen, skal anmeldelse om arbejdet foretages mindst 8 dage før dets påbegyndelse til Holstebro Kommune, der så for egen regning træffer de nødvendige foranstaltninger til sikring af vandledningen.”

Om betaling af erstatning til arealejerne fremgår:

”Ejernes anvisninger vedrørende færdslen på ejendommen skal efterkommes, og der ydes erstatning for eventuelle forvoldte skader. Erstatning for eventuelle markskader i forbindelse med fremføring af vandledningen, herunder udgifterne ved reetablering af ledningsanlæg og hegn godtgøres af Holstebro Kommune.

Udgifterne ved udbedringen af skader, som først kommer for dagen på et senere tidspunkt, godtgøres ligeledes, såfremt skaderne er forvoldt ved vandlednings etablering.”

Deklarationer, der omfatter VF53, tinglyst i 1979 og 1984 er enslydende med deklARATIONERNE vedrørende VF41 og VF48. For så vidt angår deklARATIONEN tinglyst i 2000 er den en aftale mellem Holstebro Kommune og de lodsejere på hvis ejendomme, deklARATIONEN er tinglyst. Det fremgår af deklARATIONEN, at "vandforsyningsledningen skal til enhver tid tåles og respekteres og have lov til at henligge uforstyrret", samt at kommunen "skal have ret til adgang til eftersyn af ledningen samt til at foretage udskiftning, vedligeholdelses- og reparationsarbejder deraf i det omfang og på det tidspunkt, det skønnes nødvendigt, herunder også at foretage nødvendige opgravninger." Om arealejernes anvendelse af deres ejendomme fremgår det samme som i deklARATIONERNE vedrørende VF41 og VF48.

Om betaling af erstatning til arealejerne fremgår:

"De ulemper, som er forbundet med færdsel samt foretagelse af almindelige eftersyn og udførelse af vedligeholdelsesarbejder, skal tåles uden erstatning, hvorimod der for eventuelt forvoldt skade, ydes erstatning, hvis størrelse i mangel af mindelig overenskomst fastsættes af en af hver af parterne udmeldt opmand, alt i henhold til reglerne i lov nr. 181 af 24. maj 1972 om voldgift."

For ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26 er der ikke betalt erstatning, mens dette er tilfældet for ledningerne VF41, VF48 og VF53. Det fremgår af aftalerne om ydelse af erstatning, at erstatningerne er ydet til fuld og endelig afgørelse for ledningernes placering på de pågældende matrikelnumre.

Vedrørende ledning VF41 fremgår det af aftaler af 6. august 1979, at der er udbetalt i alt 4.576 kr. i erstatning til arealejeren (matr.nr. 2a Sønderlund, Holstebro Jorder) samt i alt 5.368 kr. i erstatning til arealejeren (matr.nr. 16g Sønderlund, Holstebro Jorder).

Vedrørende ledning VF48 fremgår det af aftale af 13. december 1989, at der er udbetalt i alt 1.999,50 kr. i erstatning til arealejeren (matr. nr. 7a Den sydøstlige Del, Mejrup) opgjort som henholdsvis 1.617 kr. i deklARATIONSERSTATNING og 387 kr. i anden erstatning (hvilket i aftalen er opgjort til i alt 1.999,50), og af aftale af 13. januar 1989 fremgår det, at der er udbetalt i alt 9.174,30 kr. i erstatning til arealejeren (matr. nr. 8a Den sydøstlige Del, Mejrup) opgjort som henholdsvis 4.752,30 kr. i deklARATIONSERSTATNING, 4.122,- kr. i afgrødeerstatning samt 300,- kr. i anden erstatning.

Vedrørende ledning VF53 fremgår det af:

1) aftale af 17. september 1979, at der er udbetalt i alt 1.338,75 kr. i erstatning til arealejeren (matr. nr. 3d Havris Tvis),

- 2) aftale af 12. marts 1984, at der er udbetalt i alt 1.905,50 kr. i erstatning til arealejeren (matr. nr. le Skautrup, Tvis) opgjort som henholdsvis 1.219,20 kr. i deklara-tionserstatning og 685,80 kr. i anden erstatning,
- 3) aftale af 12. marts 1984, at der er udbetalt i alt 4.155 kr. i erstatning til arealejeren (matr. nr. 2b Havris, Tvis) opgjort som henholdsvis 2.659,20 kr. i deklara-tionserstatning og 1.495,80 kr. i afgrødeerstatning,
- 4) aftale af 12. marts 1984, at der er udbetalt i alt 710 kr. i erstatning til arealeje-ren (matr. nr. 2a Solds, Tvis) opgjort som henholdsvis 454,40 kr. i deklaration-serstatning og 255,60 kr. i afgrødeerstatning, og
- 5) aftale af 6. oktober 2000, at der er udbetalt i alt 1.901.20 kr. i erstatning til are-alejeren (matr. nr. 3d Havris og 2c Solds, Tvis) opgjort som henholdsvis 853,20 kr. i deklara-tionserstatning (360 meter x 2,37 kr.) samt 378 kr. i afgrødeerstat-ning (540 meter x 0,70 kr.).

I de fleste af aftalerne (bortset fra aftalerne for ledningen VF41 og aftalen af 6. oktober 2000 for ledningen VF53) fremgår det, at beløbene er udregnet på baggrund af "Landboorganisationernes regler for nedgravning af telekabler i landbrugsjord."

Erstatningsfastsættelse efter landsaftalerne baserer sig på standardiserede prin-cipper og takster i forbindelse med anbringelse af forsyningsanlæg i landbrugs-jord, og på teleforsyningsområdet har landsaftalerne eksisteret siden slutningen af 1960'erne. I forbindelse med indgåelse af nye aftaler på årsbasis reguleres taksterne, men principperne for erstatningsfastsættelsen er de samme. Systemet er almindeligt brugt også på andre forsyningsområder end teleforsyningsområ-det, og der eksisterer således landsaftaler mellem landbrugsorganisationerne og henholdsvis vand- og spildevandsforsynings-selskaberne om vand og spildevandsanlæg i landbrugsjord.

Af landsaftalerne for 1979, 1984, 1989 og 2000, som er de år, hvor aftalerne om erstatning er indgået, fremgår (bortset fra den årlige regulering af takster) følgende om erstatningsbetaling:

"Ved fremføring af telekabler gennem privat jord pålægges der ejendom-men en servitut i form af den som bilag 1 viste deklara-tion.
For anbringelse af kablerne og servitutpålæggelse ydes der en engangser-statning på kr. 6,45 pr. lb. m kabelrende. Derudover udbetales et grundbe-løb på kr. 387,00 pr. lodsejer. Beløbene gælder for aftaleåret 1989.
Beløbene gælder for fremføring gennem landbrugsjord."

Sagens behandling ved de takserende myndigheder

Sagen blev forelagt Statsekspropriationskommissionen for Jylland, der afholdt forretning den 22. og 23. november 2016. Ekspropriationskommissionen fandt,

at de i sagen omtvistede ledninger ikke er omfattet af gæsteprincippet, og at Vejdirektoratet derfor skal afholde udgifterne til de gennemførte ledningsarbejder.

Ekspropriationskommissionens kendelse hviler for så vidt angår ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26 navnlig på følgende begrundelse:

"Henset til deklarationsarealets karakter som et ledningsareal og kabelbælte til flere forskellige ledninger, hvori fremtidige ledninger og kabler kan anlægges uden vederlag og henset til restriktionerne i medfør af deklARATIONEN, herunder forbud mod opførelse af bygninger, begrænsninger i beplantning i forhold til træer og forbud mod dræning og grubning, udgravning, opgravning og opfyldning, finder kommissionen, at deklARATIONEN er så restriktiv, at ledningsejeren de facto kan udøve en ejers rådighed over arealet udlagt til kabelbælte, hvorved deklARATIONEN går videre end en sædvanlig beskyttelsesdeklARATION, således at der ved tinglysningen af deklARATIONEN er sket en fravigelse af gæsteprincippet."

For så vidt angår ledningerne VF41, VF48 og VF53 hviler Ekspropriationskommissionens kendelse navnlig på følgende begrundelse:

"På baggrund af deklARATIONENS ordlyd og de restriktioner, som deklARATIONEN medfører i arealejerens brug af arealet samt herunder det forhold, at ledningsejeren har betalt et vederlag i forbindelse med placeringen af ledningen på ejendommen, finder kommissionen, at ledningsejeren har løftet bevisbyrden for, at ledningen er beliggende på ejendommen på vilkår bedre end gæstevilkår. Anlægsmyndigheden skal således afholde udgifterne forbundet med ledningsomlægningen.

Kommissionen har ikke fundet, at det forhold, at det af deklARATIONEN fremgår, at ledningsejeren for egen regning vil træffe de fornødne foranstaltninger til sikring af kabler ved arealejerens arbejder i nærheden af kablet, kan føre til et andet resultat.

Kommissionen har i den forbindelse lagt afgørende vægt på, at deklARATIONEN forholder sig til tiltag, hvormed ledningsejer for egen regning skal sikre kablet ved arbejder i nærheden af kablet og ikke i forhold til egentlige ledningsarbejder på kablet som følge af arealejerens ændrede anvendelse af arealet."

Vejdirektoratet indbragte Ekspropriationskommissionens kendelse for Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland, der efter afgivelse af skriftlige indlæg afholdt forretning i sagen den 9. juni 2017, hvorefter Taksationskommissionens kendelse blev fremsendt til Vejdirektoratet den 30. august 2017.

Taksationskommissionen fandt, at de omtvistede ledninger ikke er omfattet af gæsteprincippet, og at Vejdirektoratet derfor skal afholde udgifterne til ledningsarbejderne.

For så vidt angår ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26 tiltrådte Taksationskommissionen Ekspropriationskommissionens kendelse med tilhørende begrundelse.

For så vidt angår ledningerne VF41, VF48 og VF53 hviler Taksationskommissionens kendelse navnlig på følgende begrundelse:

"Højesteret har i nyere domme (f.eks. U2009.2978H og U2015.2854H) konsekvent anvendt følgende formulering vedrørende gæsteprincippet: "Gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom. Reglen indebærer, at ledningsejeren som "gæst" skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt." Som det fremgår, er der tale om en udfyldende regel, dvs. en regel, der gælder, hvis ikke andet er aftalt, herunder fremgår af deklARATIONER eller servitutter, eller på anden måde bestemt. Som det ligeledes fremgår, er det efter Højesterets opfattelse væsentligt, om der er betalt vederlag, ligesom det skal bemærkes, at Højesteret alene anvender udtrykket "givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom", hvilket må forstås som accept af, at en ledning føres hen over ejendommen (typisk i et ledningstrace). Højesteret nævner ikke andre kriterier som f.eks., at der er givet særskilt erstatning for et servitutareal/deklarationsareal ved siden af ledningstraceet. Det er Taksationskommissionens almindelige indtryk, at Højesteret med den citerede formulering har tilsigtet at give gæsteprincippet et klart og enkelt indhold, som gør gæsteprincippet nemt at håndtere og velegnet til at bringe klarhed i tvivlssituationer. I dommen U2015.2854H undersøger Højesterets flertal, om deklARATIONEN kan fortolkes således, at den indebærer en fravigelse af gæsteprincippet, men kommer til, at dette ikke er tilfældet, bl.a. fordi aftaler om anbringelse af ledninger på et areal som udgangspunkt må undergives en indskrænkende fortolkning, når arealejeren ikke har modtaget vederlag. Med disse bemærkninger tiltræder taksationskommissionen ekspropriationskommissionens kendelse med tilhørende begrundelse."

Forklaring

Landinspektør Henning Kjeldberg har forklaret, at han blev uddannet som landinspektør i 1961. Han startede en landinspektørpraksis i Holstebro i 1964, og den drev han til 2000, hvor hans søn overtog virksomheden, og hvor han blev

ansat som seniorlandinspektør. Da han drev sin selvstændige virksomhed, eksisterede Vestforsyning A/S ikke. Han husker udmærket deklARATIONEN fra 1993, som han udfærdigede i forbindelse med projekteringen af kraftvarmeværket, Måbjergværket. Han fik at vide, at der skulle placeres ledninger på sydsiden af Hjernvej i en lige linje fra kraftvarmeværket til Hjern. Under opførelsen af kraftvarmeværket blev alle ledningerne placeret i det 16 meter brede areal, der var udlagt som ledningsareal. Arealet skulle sikre mange slags ledninger til og fra kraftvarmeværket og også fremtidige ledninger. Bygherren havde bedt ham sørge for, at deklARATIONEN sikrede ledningernes beståen, og at ledningerne til enhver tid kunne henligge uforstyrret. Det var hensigten, at grundejeren ikke senere skulle kunne forlange ledningerne flyttet. Man kunne have udmatrikuleret arealet og overdraget det til kraftvarmeværket, så det blev en del af kraftvarmeværkets ejendom.

Anbringender

Vejdirektoratet har anført, at Vestforsyning A/S er rette sagsøgte, da de er adressat for Taksationskommissionens afgørelse og under hele sagsbehandlingen for de takserende myndigheder uden nogen form for indsigelse har optrådt som ledningsejer, har indgået aftaler samt har modtaget erstatning og godtgørelse. Vestforsyning A/S fremstår som ledningsejer i Ledningsejerregisteret og burde som en del af samme koncern som de underliggende forsyningselskaber have været nærmest til at kende og informere om det korrekte ejerskab.

Såfremt Vestforsyning A/S bliver frifundet, må det have omkostningsmæssig betydning, at Vestforsyning A/S ved sin adfærd har foranlediget sagsanlægget mod dem.

Vejdirektoratet har overordnet gjort gældende, at de omtvistede ledninger alle er omfattet af gæsteprincippet, hvorfor betalingsforpligtelsen for udgifter til ledningsarbejder gennemført i forbindelse med etablering af Holstebromotorvejen påhviler ledningsejer.

For så vidt angår ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26 er der ikke for disse betalt vederlag i forbindelse med anbringelsen, og gæsteprincippet er ikke fra-veget efter ordlyden af ledningsdeklARATIONEN, ligesom denne ikke er mere restriktiv end den, der fremgik af sagen om Vintapperrampen (UfR 2015.2564H), da der er tale om en beskyttelsesdeklARATION. Den omstændighed, at der ved ledningsdeklARATIONEN er blevet udlagt et ledningstracé, ændrer ikke herpå.

Sammenfaldet mellem grundejer og ledningsejer har ikke betydning, da deklARATIONEN også hjemler andre ret til ledningsnedlæggelse. Under alle omstændigheder er ejersammenfaldet ophørt ved selskabsudskillelsen i 2002, og de omhandlede ledninger er herefter blevet omfattet af gæsteprincippet, medmindre parterne har aftalt andet.

For så vidt angår ledningerne VF41, VF48 og VF53 medfører den omstændighed, at der er betalt erstatning, ikke i sig selv, at gæsteprincippet er fraveget, da man som ledningsejer alene kan opnå den retsstilling, der følger af retsgrundlaget.

Disse ledningsdeklARATIONER pålægger ikke arealejerne rådighedsbegrænsninger, og der er ikke i forbindelse med disse deklARATIONER udlagt et deklARATIONsareal. De omhandlede ledningsrestriktioner giver således ledningsejerne en svagere retsstilling end den, der behandlet i Vintapperrampesagen. En ordlydsfortolkning fører til, at ledningsejeren ikke er tillagt rettigheder, der går videre end dennes almindelige tilstedeværelsesret og det retsgrundlag, der følger af gæsteprincippet.

De betalte vederlag er ikke servitusterstatninger for varig værdiforringelse, men betaling, der vedrører etablering og ledningsejernes tilstedeværelsesret, der ikke medfører en fravigelse af gæsteprincippet.

Vestforsyning A/S har anført, at Vestforsyning A/S ikke skal betale for de udførte ledningsarbejder, allerede fordi Vestforsyning A/S ikke ejer de omhandlede ledninger. Vestforsyning A/S har ikke været repræsenteret af advokat i forbindelse med behandlingen af sagen ved de takserende myndigheder, hvor selskabet har varetaget interesserne for de enkelte forsyningsselskaber, men selskabet er ikke på den baggrund ansvarlig for arbejder på ledninger, som Vestforsyning A/S ikke er ejer af. At Vestforsyning A/S er anført som ledningsejer i Ledningsejerregisteret skyldes, at sådanne forespørgsler besvares centralt for hele koncernen og er ikke udtryk for de faktiske ejerforhold.

Vestforsyning A/S, Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S har for så vidt angår ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26 anført, at disse er anbragt i et areal udlagt som "ledningsareal og kabelbælte", hvor ledningsejerne dels er tillagt ret til at foretage eftersyn og vedligeholdelse, dels tillagt en vedvarende og ubetinget ret til at etablere nye ledninger uden forudgående samtykke. Ledningsejerne har herved opnået en ret, som går langt videre end en beskyttelsesdeklARATION som den, der var omhandlet i Vintapperrampesagen. Gæsteprincippet er derfor fraveget i kraft af den vide adgang for ledningsejerne til at disponere over arealet.

På tidspunktet for ledningernes placering var Holstebro Kommune både grundejer og ledningsejer, hvorfor gæsteprincippet ikke fandt anvendelse. Ved apportindskuddet af samtlige aktiver og passiver i de respektive forsyningsselskaber ved disses stiftelse, indtrådte de dermed i samme retsstilling.

For så vidt angår ledningerne VF41, VF48 og VF53 er der betalt en erstatning, som modsvarer en fravigelse af gæsteprincippet, da det udtrykkeligt fremgår, at erstatningen blev ydet til fuld og endelig afgørelse af ledningernes placering på arealet. Der er således ikke blot tale om en ulempeerstatning for generne i forbindelse med ledningsanbringelsen, men et vederlag for en permanent ret til at have ledningerne placeret på arealet. Deklarationernes omtale af ledningsejernes ansvar for at træffe foranstaltninger til sikring af ledningerne ved arbejder i nærheden af ledningerne understreger gæsteprincippets fravigelse, da denne i modsat fald ville være overflødig.

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsretten lægger som ubestridt til grund, at de omhandlede forsyningsledninger siden 2002 har været ejet af Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S. Da Vestforsyning A/S herefter ikke er rette sagsøgte, frifindes Vestforsyning A/S i sag BS-44722/2018 for Vejdirektoratets påstand. Den omstændighed, at Vestforsyning A/S i forbindelse med sagens behandling ved de takserende myndigheder ikke gjorde opmærksom på, at selskabet ikke var part i sagen, kan ikke føre til et andet resultat.

Sag BS-30445/2019, Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S, angår, om deklARATIONER lyst på nogle ejendomme i forbindelse med anbringelsen af ledninger indebærer, at gæsteprincippet er fraveget. Vejdirektoratet overtog de pågældende ejendomme ved ekspropriation med det formål at opføre en motorvej mellem Herning og Holstebro og indtrådte hermed i de tidligere ejeres rettigheder og forpligtelser.

Gæsteprincippet er en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom. Reglen indebærer, at ledningsejeren som "gæst" skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt.

Højesteret fortolkede gæsteprincippet i Vintapperrampe-sagen, U2015.2854H. I den pågældende sag var der ikke betalt vederlag til arealejeren for at påtage sig indskrænkninger i benyttelsen af arealet, og deklARATIONEN, der var standardmæssig og var blevet til uden individuel forhandling, havde karakter af en beskyttelsesdeklARATION for at sikre, at der ikke blev foretaget noget, der kunne beskadige ledningen eller hindre eftersyn og vedligeholdelse m.v. Højesteret fastslog i den forbindelse, at gæsteprincippet er en udfyldende regel, som finder anvendelse, hvor andet ikke er aftalt, og at en fravigelse af dette princip, der kan være byrdefuldt for arealejeren, må forudsætte klare holdepunkter, hvor bevisbyrden for, at der er aftalt en fravigelse, derfor må påhvile ledningsejeren. Når arealejeren ikke har modtaget vederlag, fastslog Højesteret, må aftaler om

anbringelse af ledninger på et areal som udgangspunkt undergives en indskrænkende fortolkning i lighed med gaveløfter.

For så vidt angår ledningerne VF23, VF24, VF25 og VF26, der er ejet af Vestforsyning Varme A/S, Vestforsyning Spildevand A/S og Vestforsyning A/S, indebærer deklARATIONEN, at arealejeren har påtaget sig en begrænsning i den faktiske adgang til at råde over det areal, der befinder sig i det 16 m brede deklARATIONsbælte. Når der dels henses til, at det anlagte til enhver tid skal henligge uforstyrret, og at der dertil er fri og uhindret ret til at foretage eftersyn og vedligeholdelse, dels til at der til enhver tid uden vederlag må foretages udskiftning og etableres nye ledninger og kabler i ledningsbæltet – og i øvrigt af de grunde, der er anført af Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland – finder landsretten, at den aftalte rådighedsbegrænsning er af en sådan karakter, at gæsteprincippet er fraveget for de nævnte ledningers vedkommende.

For ledningerne VF41, VF48 og VF53, der er ejet af Vestforsyning Vand A/S, har deklARATIONERNE til formål at give ledningsejeren ret til at have ledningerne liggende i jorden samt til at give vedkommende personel fri og uhindret adgang til anlægget i tjenstligt ærinde. For ledningernes placering er der til fuld og endelig afgørelse betalt deklARATIONSERSTATNING. Da der således er betalt et vederlag for ledningernes ubetingede tilstedeværelsesret – og i øvrigt af de grunde, der er anført af Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland – finder landsretten, at gæsteprincippet også er fraveget for disse ledningers vedkommende.

Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S frifindes derfor for de af Vejdirektoratet nedlagte påstande.

I sagen Vejdirektoratet mod Vestforsyning A/S afholder hver part egne omkostninger, selv om Vestforsyning A/S er blevet frifundet. Der er herved lagt vægt på, at Vestforsyning A/S ved at fremstå som ledningsejer i Ledningsejerregisteret og ved at have fremtrådt som sådan i forbindelse med de takserende myndigheders behandling af sagen, hvor Vestforsyning A/S er adressat for Taksationskommissionens afgørelse og har modtaget erstatning, selv har givet anledning til, at der blev anlagt en sag mod selskabet. Vestforsyning A/S gjorde i svarskriftet opmærksom på de reelle ejerforhold, hvorefter der blev udtaget ad citationsstævning mod forsyningselskaberne.

Efter sagens udfald skal Vejdirektoratet i sagsomkostninger i alt betale 130.000 kr. til Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S. Beløbet er til dækning af udgifter til advokatbistand ekskl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens forløb og hovedforhandlingens varighed.

THI KENDES FOR RET:

Vestforsyning A/S, Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S frifindes.

I sagsomkostninger skal Vejdirektoratet inden 14 dage i alt betale 130.000 kr. til Vestforsyning Spildevand A/S, Vestforsyning Vand A/S og Vestforsyning Varme A/S. Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.

Publiceret til portalen d. 29-01-2021 kl. 10:00

Modtagere: Sagsøgte Vestforsyning A/S, Sagsøger Vejdirektoratet